

XORIJIY HARBIY OLIY O'QUV YURTLARIDA MUTAXASSISLARNI KASBIY TAYYORLASH SIFATINI TA'MINLASH BO'YICHA PEDAGOGIK TAJIRIBA

*Nurulloyev Laziz Latipovich, Buxoro davlat pedagogika instituti, Harbiy ta'lim fakulteti
dotsenti (PhD)*

Annotatsiya: Hozirgi globallashuv davrida barcha sohalar qatorida harbiy ta'lim tizimini modernizatsiyalash, mazkur tizimda zamonaviy bilim, ilg'or xorijiy tajribalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish zaruriyatga aylandi. Ayni vaqtda harbiy ta'lim tizimida milliy o'zlikni anglash va jangovar ruhni, vatanparvarlik tarbiyasini kuchaytirish, harbiy xizmatchilarning intellektual salohiyatini yuksaltirish ham davlatimizning doimiy e'tiborida. Qolaversa, mamlakatimiz mudofaa qobiliyatini mustahkamlash, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, armiya va xalq birligini ta'minlash borasida joylardagi davlat hokimiyati organlarining rolini oshirish bo'yicha ishlar butunlay yangi sifat bosqichiga ko'tarildi.

Jahon harbiy ta'lim tizimidagi ilg'or tajribalarni o'rganish va uni milliy ta'lim tizimimizga muvoqlashtirish bugungi kunning eng dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Shuni inobatga olib, maqolamizda Germaniya, Fransiya, Angliya, Vengriya, Ispaniya, Polsha, Turkiya, Shvetsiya harbiy maktabi va undagi ta'lim tizimini ko'rib chiqamiz. Xorijiy davlatlar ofitserlar ta'limi va taqdim etilgan harbiy ta'lim tizimlarini rivojlantirish yo'nalishlari tizimlashtirilgan. Keyinchalik har bir alohida armiyada ofitserlar tayyorlash sifatini ta'minlash xususiyatlarini ko'rib chiqish maqsadga muvofiq ko'rinadi.

Kalit so'zlar: Ta'lim, tarbiya, yodashuv, ilmiy, sifat.

Pedagogik nuqtai nazardan, Yevropada eng ko'p va jangovar tayyor bo'lgan Germaniya armiyasida ofitserlar tayyorlash tizimi o'rganish uchun qiziqish uyg'otadi. Tarixdan ma'lumki, umuman olganda, bugungi ko'rinishda oliy harbiy ta'lim Prussiyada paydo bo'lgan¹. O'z mazmuniga ko'ra, ofitserlar tayyorlash dasturi birinchi navbatda umumiy ta'lim fanlarini o'rganishga asoslangan bo'lib, bu ofitserlarning tahliliy qobiliyatini faol rivojlantirish imkonini berdi. General Karl Xorstning taklifi bilan 1808-yilda Germaniyada armiyani isloh qilish bo'yicha yangi loyiha ma'qullandi va qabul qilindi.² Bu Sankt-Peterburgda Navigatsiya maktabi tashkil etilganidan keyin 100 yildan ko'proq vaqt o'tib, lekin tasdiqlanishidan oldin sodir bo'ldi. Bosh shtab Rossiya Imperator akademiyasining birinchi nizomi. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Germaniyada ofitserlar tayyorlash sifatini ta'minlovchi eng muhim element harbiy ta'lim da sinfiy xususiyatlarning yo'qligi hisoblanadi. Boshqacha qilib aytganda, ofitserlar lavozimiga ko'tarilish faqat zodagonlarning vakolatlari bilan bog'liq emas, bu, birinchidan, ikkinchidan, ularning oliy harbiy bilim olishining aniq maqsadini, ya'ni ularda tahliliy qobiliyat va fikrlash qobiliyatini shakllantirish edi. Ofitserlarning tahliliy faoliyat qobiliyatini oshirishga qaratilgan ushbu tendentsiya asta-sekin aksariyat mamlakatlar uchun odatiy holga aylanib bormoqda.

Nemis ofitserlarining harbiy ta'lim sifatini ta'minlash tizimining rivojlanishi 19-asr boshlarida Prussiyaning eng yirik harbiy islohotchisi, Rossiyada ham xizmat qilgan general-mayor Karl fon Klauzevits (1780-1831) faoliyati bilan bog'liq. U o'zining "Urush haqida" nomli fundamental asarida ofitserlar o'rtasida maxsus harbiy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini har tomonlama rivojlantirish zarurligini aniq misollar bilan isbotlab berdi. Kelajakda Germaniyada ofitserlarning sifatli harbiy bilim olishi ularning qudratli iqtisodiyoti va ilm-fan bilan ta'minlandi. Harbiy ta'lim sifatini ta'minlashning muhim elementi 1957 yilda Klauzevits kazarmalarida joylashgan ko'p bosqichli, xalqaro o'quv va ilmiy majmua bo'lgan Bundesverning Rahbarlik shtablari akademiyasi ochilishi hisoblanadi³. Akademiya Qurolli Kuchlarning turli bo'linmalari ofitserlarini qo'mondonlik va shtab lavozimlariga tayinlanishdan oldin tayyorlaydi.

Harbiy-siyosiy vaziyatni xolis baholashga asoslangan. Shu bilan birga, turli kuchlar va vositalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari havo kemalari turlariga ixtisoslashgan bo'limlar tomonidan ko'rib chiqiladi: quruqlik, havo kuchlari, dengiz floti va boshqalar, ular muayyan masalalarning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganadilar.

Amaliyot bilan aloqani mustahkamlash maqsadida talabalarni o'qitish uchun ajratilgan o'quv vaqti byudjetining kamida 5 foizi turli davlat va harbiy idoralardan taklif etilgan amaliyotchilar tomonidan sarflanadi, jami 400 nafarga yaqin amaliyotchi jalb etilgan. Taklif etilgan amaliyotchilar talabalarning motivatsiyasini oshiradi, ma'lumot mazmunini va mashg'ulotlarning amaliy yo'nalishini oshiradi.

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, harbiy ta'lim sifatini ta'minlashda ularni ofitser sifatida tayyorlash uchun nomzodlarni professional tanlash katta rol o'ynaydi. Shunday qilib, masalan, ofitserga mayor yoki komandir harbiy unvonini berishning zaruriy sharti 14 hafta davomida o'tkaziladigan asosiy kursni muvaffaqiyatli o'zlashtirish hisoblanadi, bu dastur "Yuqori ofitser malaka kursi" deb nomlangan. , shundan so'ng barcha ofitserlar imtihon shaklida testdan o'tishlari kerak. Ofitserlar asosiy kursni muvaffaqiyatli tugatgandan keyingina keyingi kurslarga o'qishga qabul qilinishi mumkin. Bunday kurslar yiliga uch marta o'tkazilib, 600 dan ortiq ofitserni tayyorlashni nazarda tutadi. O'qitish jarayonida ofitserlar etakchilik va boshqaruv kursini, ijtimoiy fanlar, xavfsizlik siyosati va strategiyasini, shuningdek, Harbiy havo kuchlari, dengiz floti va quruqlikdagi qo'shinlarning turli turlari faoliyatining amaliy jihatlarini o'rganadilar. Har bir fan bo'yicha ikkita og'zaki va ikkita yozma imtihon topshiriladi.

Bundan tashqari, Germaniyada ham mahalliy, ham xorijiy ofitserlarni o'z vaqtida qayta tayyorlash va malakasini oshirish uchun sharoitlar yaratilgan. Buning uchun maxsus kurslar mavjud bo'lib, ularda qayta tayyorlash 8 hafta davomida amalga oshiriladi va har bir ofitser yangi lavozimga tayinlanishidan oldin ham milliy, ham qo'shma shtablarda amalga oshiriladi. Ushbu kurslar tinchlik davrida milliy Bosh shtabda va harbiy inqirozli vaziyatlarda qo'shma shtablarda ofitserlarni kasbiy faoliyatning yangi turiga qayta tayyorlashni o'z ichiga oladi. Ta'lim jarayonini tashkil etishning asosiy printsiplari o'quv

operatsiyalarini birgalikda rejalashtirish va virtual o'tkazish bo'lib, mazmuni harbiy fanlar, ijtimoiy-siyosiy masalalar va umumiy xavfsizlik muammolarini o'rganishni o'z ichiga oladi.

Ta'lim nuqtai nazaridan, Germaniyada zamonaviy armiya rolini o'zgartirish orqali amalga oshiriladigan ijtimoiy-madaniy tendentsiya ustunlik qiladi; turli Yevropa mamlakatlari aholisining milliy xususiyatlarini hisobga olgan holda davlat, jamoat va boshqa tashkilotlar bilan barqaror hamkorlikni tashkil etish.¹ Yevropada faoliyat yurituvchi jamoat va boshqa tashkilotlar bilan. Germaniya Harbiy Akademiyasi doimiy ravishda Britaniya, Amerika, Italiya, Frantsiya, Kanada, Estoniya va boshqa harbiy o'quv markazlari bilan hamkorlik qiladi.

Frantsiyada harbiy ta'lim tizimi nihoyat 1878 yilda Oliy harbiy maktab tashkil etilgandan so'ng shakllana boshladi. Ofitserlar tayyorlashning yuqori sifati ularda tarixiy va ijobiy ta'lim usullaridan foydalanishni ta'minladi. Shu bilan birga, tarixiy usulni amalga oshirish natijasi oldindan ma'lum bo'lgan haqiqatga asoslandi, ammo kadetlar uning sabablarini, rivojlanish tendentsiyalarini o'rganishlari va amaliy xulosalar chiqarishlari kerak edi. Ijobiy usuldan foydalanish aprior mavjud kuch va vositalarni, ularni qo'llash sohalarini o'rganishga va amaliy xulosalar ishlab chiqishga yordam berdi⁶.

Shunday qilib, Frantsiyada ofitserlarning harbiy kasbiy ta'lim sifatini ta'minlash bo'yicha pedagogik tizimni rivojlantirishning asosiy tendentsiyalari quyidagilardir: ularning shaxsiyatini saqlash; zamonaviy urushning o'zgartirilgan usullarini operativ tatbiq etish; ta'lim ni axborot-ta'lim bazasi asosida modernizatsiya qilish; universitetlararo integratsiyani rivojlantirish; malaka oshirish uchun yetakchi mutaxassislarni keng jalb etish; xalqaro vazifalarga e'tibor qaratish.

Bugungi kunda Sen-Sir harbiy maktabi Fransiyaning milliy maqomdagi kam sonli maktablardan biri bo'lib, mamlakatning "eng kuchli o'ntalik" oliy ta'lim muassasalari qatoriga kiritilgan. Shuning bilan birga ushbu maktab nafaqat harbiy sohada, balki mamlakat oliy ta'lim tizimini ustuvor yo'nalishlarini muvofiqlashtirish va milliy kadrlarni tayyorlashda ham o'z o'rnini va mavqeiga ega.

Ta'lim ning to'la kursi 3 yilga mo'ljallangan. 3 yillik ta'lim ni muvaffaqiyatli tamomlagan bitiruvchiga oliy maxsus ma'lumot to'g'risidagi diplom hamda leytenant unvoni beriladi. Undan so'ng bitiruvchilar qo'shin turlarining amaliy maktablariga yuboriladilar va u yerda muayyan lavozimga tayinlanishlaridan oldin tanlagan mutaxassisliklari bo'yicha 2 yillik tayyorgarlikni o'taydilar.

Bugungi kunga kelib Sen-Sir maxsus harbiy maktabiga quyidagi toifadagi yoshlar qabul qilinadi:

12 yillik o'rta maktabni (litseyni) tamomlagan fuqaro yoshlar (shu jumladan (ko'p bo'lmagan miqdorga qizlar) (yosh chegarasi 22 yoshgacha);

oliy maktablar (universitetlar) qoshida tashkil etilgan 2 yillik tayyorlov sinflarini tamomlab bakalavr diplomini olgan yoshlar, tayyorlov harbiy litseylarning bitiruvchilari

(yosh chegarasi 22 yoshgacha);

universitetni tamomlaganlik to'g'risidagi diplomga ega unter-ofitserlar (yosh chegarasi 23-25 yoshgacha).

Ushbu maktabda o'quv jarayonini tashkil etish konsepsiyasi uchta asosiy va bir-birini to'ldiruvchi vazifalarni hal qilishga asoslangan: bo'lajak komandirlarni tayyorlash, ko'p aspektli akademik va harbiy-sport tayyorgarligi:

Harbiy-professional tayyorgarlik – bo'lajak ofitserlarda tanlangan harbiy mutaxassislikning o'ziga xos xususiyatlarini aniq anglashga asoslangan mustaxkam kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan;

Oxirgi vaqtlarda har yili maktabga 170 dan 200 tagacha odam jumladan 20 tadan ko'p bo'lmagan miqdorda qizlar) qabul qilinmoqda. Maktabda chet ellik fuqarolar ham tahsil olishadi: masalan 2001-yilda ushbu maktabni Fransiya bilan harbiy hamkorlikdagi 13 ta davlatning vakillari bitirishgan.

Qo'shma Shtatlarda ofitser kadrlarining harbiy-kasbiy ta'lim sifatini ta'minlash tizimi o'ziga xos xususiyatlarga ega. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, AQSh armiyasidagi ofitserlarning harbiy kasbiy ta'lim sifati oliy harbiy maktablarning mavjudligi bilan ta'minlanadi. Ularni tayyorlash Fransiya va Germaniyada piyoda va otliq qo'shinlar taktikasini o'rgatish tajribasiga asoslangan. 1885 yilda podpolkovnik Talbot Yevropa tajribasini o'rganib chiqib, Germaniya va Fransiya'dagi ta'lim sifatiga nisbatan AQShda ofitserlar tayyorlashda kamchiliklar bor, degan xulosaga keldi¹. 1887 yilda AQShda harbiy kollej, shuningdek, piyoda va otliq qo'shinlar maktablari tashkil etildi. Ular korpus komandirigacha ofitserlarni tayyorlaganlar². 1933 yildan boshlab ofitserlarni tayyorlash dasturlariga dengiz va havo-desant operatsiyalarini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari kiritildi.

1943 yil 2-jahon urushi davridayoq AQSHda KNSh yurisdiksiyasi ostida kollej ochildi; 1945 yil noyabrda - Mudofaa universiteti, 1947 yilda - harbiy maktablar va quruqlik, havo va dengiz kuchlarining katta ofitserlari maktabi. Keyinchalik, 1976-1986 yillarda harbiy ta'lim ning butun tizimi isloh qilindi.

Bugungi kunda Qo'shma Shtatlarda ofitserlar tayyorlash sifati Qurolli Kuchlar uchun yagona bo'lgan o'rta va oliy harbiy universitetlar tomonidan ta'minlanadi. Ularning faoliyatining asosi ofitserning hayot aylanishi modeli bilan belgilanadi (1-jadvalga qarang).

Ofitserlar korpusini ishga olish fuqarolik universitetlarida zahiradagi ofitserlar uchun harbiy bo'lmagan tayyorgarlik kurslarini tamomlagan Vest-Poynt, ofitser nomzodlik maktablari bitiruvchilari orasidan amalga oshirilishi mumkin; Qurolli Kuchlarda 8 yildan ortiq xizmat qilgan serjantlar, shuningdek, ayrim toifadagi texnik va ilmiy fuqarolik mutaxassislari; muqaddam zaxiradan chiqqan harbiy xizmatga qaytishni xohlovchilar.

Jadval 1**AQSh Qurolli Kuchlari ofitserlari uchun oliy ta'lim tizimining modeli**

Asosiy yoʻnalish	Qayta tiklash kurslari	Qoʻmondonlik shtablari va armiya kollejlari	Milliy mudofaa universiteti, Kanada va Buyuk Britaniya harbiy kollejlari (tanlov boʻyicha)	
Harbiy taʼlim bosqichlari				
1	2	3	4	5
Vzvod komandiri, XO rotasi komandiri, batalyon shtab xodimi	Faoliyat doirasini aniqlash. Batalyon, brigada holatiga kiritish. Rezervdagilar tarkibiga roʻyxatga olish. Ilg'or fuqarolik taʼlim i. Armiya ta'minot korpusi. Harbiy qismlar va xizmatlar maktablarida oʻqitish.	Karyera boʻyicha qaror qabul qilish. Brigada, boʻlinma holatiga kiritish. Maktab oʻqituvchisi. Zaxiradagi ofitserlarni tayyorlash. Birlashgan kuchlarda vazifalarni bajarish.	Qoʻllash doirasi malakasi. Boʻlinish holatiga kiritish, korpus. Zaxiradagi xodimlar. Majburiyatlar ni bajarish Birlashgan kuchlar.	Bosh qoʻmondonlik tarkibiga kiritish. Turga kirish qoʻshinlar. Boʻlim boshlig'i. Birlashgan kuchlarda vazifalarni bajarish.
Xizmat yillari				
0 -5	5 – 10	10 – 15	15 - 25	25 – 30

Harbiy ta'lim sifatini ta'minlash tizimi ko'p bosqichli, besh bosqichli. Ofitserlarni tayyorlash uchun asos harbiy maktab, ixtisoslik kurslari, harbiy qismlar maktablari va qo'mondonlik-shtab kollejlariidagi malaka oshirish kurslari hisoblanadi. Oliy qo'mondonlik va shtab tarkibini o'qitish Milliy harbiy kollej va Milliy mudofaa universiteti tomonidan amalga oshiriladi.

Birinchi bosqich - Vest-Poyntdagi Armiya akademiyasida o'qish, u 17-22 yoshli fuqarolik yoshlari orasidan qabul qilinadi; muntazam armiya va zahiradagi oddiy va serjantlar, kirish imtihonlarini, shu jumladan ingliz tili, matematika va ijtimoiy fanlardan inshoni muvaffaqiyatli topshirgan taqdirda. Yillik qabul qilish 1500 kishini tashkil etadi, ularning uchdan bir qismi chiqarib yuborilishi mumkin. Bitiruvchilarga "ikkinchi leytenant" boshlang'ich ofitser unvonlari va bakalavr darajasi beriladi. Ta'lim sifati umumta'lim va kasbiy fanlarni amalga oshirish bilan belgilanadi. Oliy matematika, fizika, kimyo, geografiya, astronomiya, topografiya, chizmachilik, kompyuter texnologiyalari va dasturlash, ingliz tili va adabiyoti, chet tili va mintaqashunoslik, tarix, falsafa, iqtisodiyot, fuqarolik va harbiy qonunchilik asoslari, xalqaro huquq, davlat tashkiloti va boshqaruv, xalqaro munosabatlar, harbiy pedagogika va psixologiya umumta'lim fanlari hisoblanadi.

Kasbiy fanlar o'qitish profiliga qarab muhandislik va amaliy fanlarni o'z ichiga oladi. Tuzilishga ko'ra, tayyorgarlik ikki bosqichli. 8 haftalik dastlabki harbiy tayyorgarlik birinchi bosqichni tashkil qiladi. Ikkinchi bosqichda o'quv markazlarida 4 yil davomida o'qitish amalga oshiriladi. Birinchi yilda muhandislik va zirhli mashinalar, o'q otish va artilleriya qurollari, aloqa vositalari o'rganiladi. Kursantlar amaliyotda bo'linmalar tarkibida taktik harakatlarni amalga oshiradilar. Ikkinchi kurs oxirida kursantlar vertolyotni boshqarish texnikasini o'rganishni va havo-desant mashg'ulotlaridan o'tishni tanlaydilar. Shu bilan birga, kursantlar qo'shinlarda tayyorgarlikdan o'tadi va quruqlikdagi qo'shnlarni joylashtirish punktlariga tashrif buyuradi.

Ikkinchi bosqichda kursantlar barcha ofitserlar uchun mo'ljallangan maxsus kursni o'zlashtiradilar. Maxsus kuchlarda xizmat qilish uchun Fort Braggda maxsus tanlov mezonlari mavjud.

Uchinchi bosqichda malaka oshirish kurslarida o'qitish amalga oshiriladi. Yaxshilash qo'shinlarning kapitan darajasidagi ofitserlarning turli mutaxassisliklariga bo'lgan ehtiyojlariga qarab amalga oshiriladi.

To'rtinchi bosqichda qo'mondonlik-shtab kollejlari tomonidan 10-15 yillik ish stajiga ega podpolkovnik unvoniga ega ofitserlar tayyorlash amalga oshiriladi. Ofitserlar o'rtasida qo'mondonlik va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirishga asosiy e'tibor qaratilmoqda. O'qitish 40 hafta davomida shaxsan yoki uch yildan ortiq bo'lmagan holda sirtidan o'tkaziladi.

Beshinchi bosqich - Milliy Mudofaa Universitetida katta va yuqori martabali ofitserlarni o'qitish. Ushbu harbiy universitet Qurolli Kuchlar qo'mondonlik-shtab kolleji, milliy harbiy va harbiy-sanoat kolleji, shuningdek, axborot resurslarini tarqatish kolleji negizida birlashtirilgan. 42 hafta, kunduzgi yoki 2 yil davomida sirtqi bo'lim talabalari harbiy rejalashtirish, ichki va tashqi siyosat, AQSh harbiylari va NATO ittifoqdosh kuchlaridan foydalanish strategiyasi masalalarini o'zlashtiradilar. Universitetda Mudofaa vazirligi markaziy apparatida ishlash uchun harbiy kasbiy ma'lumotga ega davlat xizmatchilari ham tayyorlanmoqda.

Qo'shma Shtatlarda ofitserlarning ta'lim sifatini ta'minlash tizimining xususiyatlari ofitserning hayot tsikli modeliga o'quv jarayonining diqqat markazida bo'ladi; harbiy ta'lim ning butun tizimining mazmunini insonparvarlashtirish; milliy tuzilmalar rahbariyati uchun ham, NATOning birlashgan kuchlari uchun ham boshqaruv qobiliyatlarini rivojlantirish.

Buyuk Britaniyada ofitserlarning harbiy kasbiy ta'lim sifatini ta'minlashning pedagogik tizimi, bir tomondan, o'zining ko'p asrlik tarixiy tajribasi mavjudligi va uning yangi operatsion va strategik talablarga moslashuvi bilan belgilanadi. O'ta murakkab vazifalarni ijodiy hal qila oladigan, shuningdek, qo'shinlarning taktik va tezkor imkoniyatlarini zamonaviy harbiy-siyosiy vaziyat haqiqati bilan taqqoslay oladigan ofitserlar. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ofitserlar ta'limi sifati harbiy doktrinaning

qoidalarini ishlab chiqish va qo'llashga, shuningdek, ofitserning qo'l ostidagilarni jang qilish qobiliyatini ta'minlaydigan ma'naviy va jangovar ruhni ta'minlash tizimiga bog'liq.

Xalqaro integratsiyaga yo'naltirilganlik shundan dalolat beradiki, 1997 yildan boshlab mamlakatimizning barcha ofitserlarini ixtisoslashtirilgan akademiyalarni tamomlagandan so'ng qo'mondonlik va shtab tayyorlash Buyuk Britaniya OKSHK da olib borilmoqda. Harbiy ta'lim ning yaxlit tizimi metodologiyasining didaktik asoslari ofitserlar tayyorlashning ilg'or xarakterini belgilovchi tamoyillardir; zobitlarni fuqarolik oliygohida emas, balki harbiy muassasada tayyorlash zarurati; didaktik sa'y-harakatlarni birlashgan kuchlarning birgalikdagi harakatlariga jamlash; zobitlar orasida yuqori noaniqlik bilan tavsiflangan muammolarni samarali va ijodiy hal qilish imkonini beradigan fikrlashni rivojlantirish zarurati. OKSHK o'qituvchilari o'quv jarayoni davomida o'quvchilarda tavakkal qilish, munozara olib borish, oddiy yechimlarga shubha qilish odatlarini shakllantiradi. Ofitserlarning ta'lim sifati ularning tezkor san'at va qurolli kuchlardan foydalanish muhitini o'rganishi bilan ta'minlanadi; harbiy boshqaruv; rahbarda yetakchilik fazilatlarini shakllantirish yo'llari va hokazo.. O'quv mashg'ulotlarini tashkil etish modul asosida amalga oshiriladi va dastlabki tanishuv, ma'ruza, guruh seminarlari, munozaralar, amaliy mashg'ulotlar yoki insho yoki chizma ko'rinishidagi yozma ish bosqichlarini o'z ichiga oladi.

Umuman olganda, kadrlar tayyorlash sifati tizimli va ilmiy yondashuvlarni qo'llash, ofitserlarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan uslublarni qo'llash, o'qitishning yuqori texnologiyalari, eng muhim davlat rivojida ofitserlarning faol ishtiroki orqali ta'minlanadi. va siyosiy hujjatlar va boshqalar.

Dissertatsiya tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, harbiy ta'lim tizimining har birida ularning sifat ko'rsatkichlarini ta'minlaydigan umumiy va o'ziga xos elementlar mavjud (2-jadvalga qarang)1.

Jadval 2

AQSh, Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniyada ofitserlar tayyorlashning sifat xususiyatlari

Ko'rsatkichlar	Harbiy ta'lim tizimlari			
	AQSh	Germaniya	Fransiya	Buyuk Britaniya
Kelib chiqishi	1887 yil podpolkovnik Talbot (1943–1947)	1808 yil General Karl Horst	15.06. 1878y. Daraja	19-asr oxiri
Shakllanish	General Eyzenxauer davri - XX asr o'rtalari.	K. Klauzevits davri - XIX asrning birinchi	1-jahon urushi	20-yillarning boshlariga kelib. 20-asr.

		uchdan bir qismi Asr		
Rivojlanish	“Sovuq urush”	1-jahon urushi	Sharl de Goll davri, 50-70 yillar gg. 20-asr	20-yillarning boshidan. 20-asr
Yaratilish vaqti yoki transformatsiyalar	1976-1986 yy	1957 y.	1993 y.	1997 y.
Harbiy universitet nomi	Qo'mondonlik- shtab va armiya kollejlari	Etakchilik akademiyasi	Birlashgan qurol mudofaa kolleji	Birlashgan qo'mondonlik- shtab kolleji
Ko'rsatkichlar	Harbiy ta'lim tizimlari			
	AQSh	Germaniya	Fransiya	Buyuk Britaniya
Treningning davomiyligi	4-bosqich 40 - haftalar (to'liq kunlik) - 4 yildan ortiq bo'lmagan (sirtidan); 5-bosqich 42 hafta (to'liq kun) 2 yilgacha (to'liq kunlik)	KPShO - 2 yil; CCSO - 14 hafta; RCAF - 8 hafta	1 y.	2 y.
Yiliga o'qitilgan ofitserlar soni	4-bosqich - 300- 500, 5-bosqich - 550 - 600.	KPShO - 100- 105, KKSO - 600 gacha, KKVS - 500 gacha.	300-315 kishi, shu jumladan 110 tasi boshqa mamlakatlard an	330 kishi, shu jumladan. 90 tasi boshqa mamlakatlardan

AQSh, Buyuk Britaniya, Frantsiya va Germaniyada harbiy ta'lim sifatini qiyosiy tahlil qilish natijalari Rossiya Federatsiyasidagi harbiy ta'lim tizimini turli nuqtai nazardan

ko‘rib chiqishga imkon beradi va shuning uchun ko‘proq. uning samaradorligi va sifatini belgilovchi omillarni xolisona asoslash. Bundan tashqari, xorijiy mamlakatlardagi harbiy ta‘lim tizimining sifat xususiyatlarini belgilovchi omillarni hisobga olgan holda, Rossiya Federatsiyasi Qurolli Kuchlarida ofitserlarning kasbiy tayyorgarligi sifatini oshirishning istiqbolli yo‘nalishlarini shakllantirishga yordam beradi.

XULOSA

Chet el mamlakatlari AQSh, Buyuk Britaniya, Frantsiya va Germaniya maxsus harbiy maktabi faoliyatini o‘rganish xulosalariga ko‘ra quyidagi jihatlarni O‘zbekiston Respublikasining harbiy ta‘lim tizimiga joriy qilish masalasini ko‘rib chiqishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

mudofaa vazirligi oliy harbiy ta‘lim muassasalari o‘quv jarayonini kredit-modul tizimiga bosqichma-bosqich o‘tkazish (dastlabki davrda AKT va aloqa harbiy institutida sinov tariqasida);

oliy ta‘lim muassasalarining gumanitar va ijtimoiy-iqtisodiy yo‘nalishlar bo‘yicha professor-o‘qituvchilar lavozimlariga nomzodlarni tayinlashni vazirlik miqyosida davlat organlarining tavsiyalari asosida amalga oshirish;

OHTMLar kursantlari va tinglovchilari bilan ijtimoiy-iqtisodiy yo‘nalishlarda taniqli olimlar, fan arboblari, akademiklar, vazirlik va idoralar rahbarlari, hukumat vakillari, senatorlar va deputatlar tomonidan dolzarb mavzularda ma‘ruzalar o‘qish tajribasini yo‘lga qo‘yish;

ta‘lim muassasalarida chet tillarini o‘rganishning samarali usullarini joriy qilish orqali (o‘quv vaqtlarida va undan tashqari vaqtlarda) kursantlarning o‘qishni tamomlagandan so‘ng bitta (yoki ikkita) chet tillarida erkin so‘zlasha olishlarini ta‘minlashga erishish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. П. Колесов, А.Стрелецки. Сен-Сирская специальная военная школа сухопутных войск Франции (2006) // Зарубежное военное обозрение №6 2006
2. Odile Roynette, «La mixité : une révolution en danger?», L'Histoire № 455, январь 2019, p. 12-19.
3. Феличкин Ю. М. Как я стал двойником: Воспоминания. — Ростов н/Д: Ред. журн. «Дон», 1990. — 160 с. — ISBN 5-7509-0206-4.
4. Сен-Сирская военная школа // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона : в 86 т. (82 т. и 4 доп.). — СПб., 1890—1907.
5. См.: Фильков С.М. Психолого-педагогическая теория и практика подготовки личного состава Вооруженных Сил Великобритании [Текст]: Дис. ... канд. пед наук. М., 1990. С. 49.

6. См.: Баридж Б.К. Адаптация системы военной подготовки и образования к новым стратегическим и оперативным требованиям [Текст] // Междун. конференция, 28 февраля - 2 марта 2001 г. М., 2001. С. 114.

7. Фильков С.М. Психолого-педагогическая теория и практика подготовки личного состава Вооруженных Сил Великобритании [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед наук. М., 1990. С. 12-13.

8. Шлыков В.В. Тенденции развития военного профессионализма [Текст] //.: Международная конференция, 28 февраля - 2 марта 2001 г.: Тез. докл. М.: ОВА, 2001. С. 110-116.

9. Баридж Б.К. Адаптация системы военной подготовки и образования к новым стратегическим и оперативным требованиям [Текст] // Международная конференция, 28 февраля - 2 марта 2001 г. М.: ОВА, 2001. С. 111;

10. Фильков С.М. Психолого-педагогическая теория и практика подготовки личного состава Вооруженных Сил Великобритании [Текст]: Дис. ... канд. пед наук. М., 1990. С. 76.